

Vykoupil, Libor

Od Národního sjednocení před Národní soud

In: Vykoupil, Libor. *Jiří Stříbrný : portrét politika*. Vyd. 1. Brno: Masarykova univerzita, 2003, pp. 209-225

ISBN 808648811X (Matice moravská)

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/123441>

Access Date: 14. 12. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

XII.

Od Národního sjednocení před Národní soud

Rok 1938 přinesl do vývoje Československa základní změnu tím, jak dramaticky přešel do ofenzívy nacismus a s ním eskalovala i činnost Henleinovy SdP. Vzhledem k těmto skutečnostem se některé politické síly začaly zasazovat o to, aby se SdP podílela na vládě. Primát v tomto směru držel předseda agrární strany Rudolf Beran, který v tomto smyslu publikoval článek v novoročním čísle *Venkova*. „Když při našich demokratických volebních řádech projevilo více než 1 ¼ milionu německých voličů důvěru straně SdP – nutno s tím počítat a nutno z toho dělat příslušné závěry. Také náš poměr k menšinám třeba upravit... Němci musejí uznávat náš stát, nesmějí šilhat za hranice. Není možno pokládat všechny Němce, když se hlásí k určité politické straně, za velezrádce. Politika vnitřní se musí dělat důstojně a odpovědně.“⁷⁷³ Současně Beran doporučoval rozšířit vládní koalici o další strany, zmínil jmenovitě *Luďáky* a Národní sjednocení.

Odtud patrně pramení změna názoru na německou otázku ve vedení Národní ligy. Když se na jaře konala konference její odborové organizace, promluvil na ní Jiří Stříbrný. I on se v souladu s pojetím R. Berana vyslovil pro vstup SdP do vlády. Dokazuje to jeho tvrzení, že „není možno, aby Němci byli trvale vyřazení z vládních prací“. I když se v Národní lize po anšlusu Rakouska volalo po „tvrdé pěsti“ vůči K. Henleinovi (kupř. poslanec F. Schwarz), proud souhlasící se vstupem SdP do vlády v ní nabýval na síle.⁷⁷⁴

Dne 30. 3. 1938 se konala v Praze schůze předsednictva Národní ligy. Účastnili se jí kromě J. Stříbrného také F. Schwarz, E. Šimek, a Ant. Hübschmann. Stříbrný na zasedání sdělil jako důležitou a tajnou informaci následující: „V nejbližší době nastane základní obrat v československé politice jak vnitřní, tak zahraniční. Bude nutno orientovati se absolutně směrem k Německu. To říká Beran a vedení strany. Podle jejich plánu, pro který má Beran ve straně naprostou většinu, bude co nejdříve přibírána Henleinova strana do vlády... a vládu budou tvořiti pak henleinovci, agrárníci, živnostníci, Národní sjednocení, Národní liga a fašisti.“⁷⁷⁵ Jiří Stříbrný nyní považoval za politickou chybu, že již v roce 1935 nebyla přibírána do vlády SdP. Tuto myšlenku zveřejnil v *Poledním listě* 25. 3. 1938. Už tehdy začala Národní liga současně prohlubovat antisemitskou kam-

⁷⁷³ *Venkov*, 1. 1. 1938.

⁷⁷⁴ PASÁK, T.: *Český fašismus*, s. 203.

⁷⁷⁵ SÚA, fond Policejní presidium, Zpráva policejního ředitelství v Praze o schůzi Národní ligy 31. 3. 1938.

paň, jejímž vyjádřením bylo demagogické heslo „Kdo jsi proti křivým nosům – vol kandidátku číslo osm“.⁷⁷⁶

Na jaře 1938 se tedy i Stříbrného Národní liga názorově rozdělila. „Stříbrný plány Beranova křídla agrární strany vítal a všemožně je ve svém tisku propagoval, naproti tomu poslanec Schwarz se stavěl k agrární politice odmítavě.“⁷⁷⁷ Beranovo křídlo v agrární straně podle přesvědčení jeho oponentů připravovalo tou dobou vytvoření silně pravicového vládního seskupení, které by přinutilo k abdikaci prezidenta Beneše. Vypověděl o tom v parlamentu po Mnichovu i poslanec Schwarz. Stříbrný prý ho na jaře 1938 informoval o tom, že agrární pravice chce rozšířit své pozice ve vládě, postupně vytlačit z vlády socialisty a odstranit Beneše z úřadu prezidenta.⁷⁷⁸

V době mnichovské krize se Stříbrný nijak výrazně neangažoval, takže o něm můžeme slyšet až v následujícím období, a to v souvislosti se vznikem nového politického uskupení – Strany národní jednoty. Její vznik v době po Mnichově byl inspirován přesvědčením, že příčinou české porážky byla nereformovatelná liberální demokracie, která má tendenci zákonitě směřovat k rozvratu a chaosu. Místo zmatku byla tedy veřejnosti prosazující se pravici nabídnuta nová strana, která měla být „stranou čínorodého nacionalismu, neznající pravičáctví či levičáctví, mající vůli odstranit z veřejného života vše, co dusilo, oslabovalo a dovedlo až k pohromě“.⁷⁷⁹ Agrárníci a konzervativci z ostatních stran připravovali programovou linii „národní obrody“, směřující k jasnému zjednodušení systému politických stran a postupnému zavedení „tuhé“ demokracie. Program směřoval k nacionální orientaci tisku, rozhlasu i vzdělání s důrazem na některé tradice – zejména svatováclavskou. Plánovalo se i rozpuštění parlamentu, zásadní změna zahraniční politiky státu, sjednocení odborů i společenských organizací. S tímto programem zahájili agrárníci jednání o sloučení s ostatními stranami. Velmi rychle se připojilo Národní sjednocení a ČsŽOSS, po překonání počátečních diferencí lidovci a většina předáků národních socialistů. Tento konglomerát doplnila též NOF, takže ani Stříbrného Národní liga nemohla zůstat stranou.

Pod taktovkou Berana a hegemonií krajně pravicového křídla republikánské strany vznikalo široké uskupení, které mělo zahrnout prakticky všechny z hlediska pravice použitelné strany. Sešly se opětně politické subjekty, které již před třemi roky vytvořily tzv. prosincový blok proti Benešově prezidentské kandidatuře. Stříbrný se touto cestou sešel s řadou bývalých spolupracovníků – s Hodačem, který vedl Národní sjednocení,

⁷⁷⁶ Leták Národní ligy s projevem Stříbrného 5. 5. 1938. Národní osvobození, 20. 5. 1938.

⁷⁷⁷ LVOVÁ, M.: *Mnichov a Edvard Beneš*. Praha 1968, s. 56.

⁷⁷⁸ Tamtéž, s. 57.

⁷⁷⁹ RATAJ, J.: *O autoritativní národní stát*. Ideologické proměny české politiky v druhé republice 1938–1939. Praha 1997, s. 28.

s Gajdou a NOF a z dřívějška i s O. Klapkou, který zastupoval národní socialisty. V bloku se objevila i ČsSL a živnostníci, později se připojila i fašistická organizace Akce národní obrody.

Strana Národní jednoty byla formálně ustavena 18. listopadu 1938. Jejím předsedou se stal iniciátor R. Beran, místopředsedy pak vedle Stříbrného za Národní ligu i F. X. Hodáč (Národní sjednocení), R. Gajda (NOF), O. Klapka (ČsSNS), B. Stašek (ČsSL), K. Chalupa (živnostníci) a J. Černý (agrárníci). Strana národní jednoty se prohlásila za „vedoucí státní stranu“ s cílem „soustředit a usměrnit národní síly a tuto vůli vyjádřit autoritativní demokracií: rychlou a výkonnou, tvrdou k tomu, co zklamalo a oslabilo, demokracií činu, ne slov.“⁷⁸⁰

Dohoda mezi Beranem a A. Hamplem o vytvoření druhé politické strany – Národní strany práce – vybuodovala fikci o existenci československého demokratického režimu, postaveného na dvou stranách. Mezi oběma stranami byl však rozdíl. Zatímco se Strana národní jednoty identifikovala s národem jako s celkem a bezostyšně uzákonila svoji vedoucí úlohu ve státě, spokojili se socialisté v NSP s rolí jakési pojistky s právem kontroly, rady a a loajální spolupráce.

Je zajímavé, že v otázce vztahu k Národní straně práce se Stříbrný po letech opět shodl s národními socialisty. Na konci prosince 1938 se v národně socialistickém tisku objevily první útoky proti NSP. V lednu následujícího roku přineslo České slovo článek, který přímo pochyboval o smyslu existence této strany.⁷⁸¹ A právě k ní se připojil Stříbrného Polední list, který si kladl zásadní otázku po smyslu existence NSP v politickém životě Druhé republiky s tím, že „by bylo dobře osvětlit tuto otázku v plné šíři“. Samu existenci NSP považoval Polední list za manévr, neboť existence dvou stran a zformování NSP bylo zamýšleno jen jako „příležitost socialistického tábora k ideovému a upřímnému vyrovnání se s novými skutečnostmi“⁷⁸² a existenci NSP je tak poskytnuta jen určitá lhůta k vlastní transformaci. Zdá se, že i Stříbrného napadlo totéž, co jinak odhalil agrárnícký tisk nebo též J. Preiss. Všem společně vadilo, že se sociální demokraté pokoušejí udržet kontinuitu své strany pod jinou firmou a že je tak postavena protiváha Straně národní jednoty.⁷⁸³

Nepřítelem republiky první kategorie se po Mnichovu stal E. Beneš. V tomto momentě si Stříbrný vysloužil nejvíce odsouzení, neboť jeho tisk rozpoutal vlastně protibenešovskou kampaň, jejímž hlavním heslem bylo „Odbenešit republiku!“. Útok na Beneše byl spojen i s napadením Masaryka. Už 20. října *Expres* konstatoval, že „politika dra Beneše byla... také politikou Masarykovou a kriticizm nesmí se zastaviti ani před touto sku-

⁷⁸⁰ *Český antifašismus*, s. 440.

⁷⁸¹ *České slovo*, 5. 1. 1939.

⁷⁸² *Polední list*, 7. 1. 1939.

⁷⁸³ KUKLIK, J.: *Národní strana práce a problémy politického vývoje Druhé republiky*. *Historický obzor* 3, 1992, č. 12, s. 352.

tečností.⁷⁸⁴ Teprve postupně se přidal agrární Večer a další listy. Útoky proti Benešovi a jeho stoupencům byly vedeny záludně a bez racionální argumentace. Emotivně se útočilo na emoce, pudy a city, cílem byla osobnost Beneše člověka, teprve pak politika. Polopravdy i lži se podávaly tak často, až se staly pravdami. Fáma našla pevné místo na stránkách novin. U Stříbrného jste si mohli přečíst o Benešově paláci v Sezimově Ústí, „požívačná blondýna“ paní Hana Benešová měla chorobnou zálibu „v diamantech, kožiších, maršálovi Vorošilovovi a nedemokratickém chování“.⁷⁸⁵ Již zkušený Stříbrného redaktor dokázali přitom zahrát na sociální strunu a zbytek za ně dokončila obyčejná závist. Výpady proti Masarykovi byly někdy podobné těm, které si vysloužil v době hilsneriády nebo dokonce ještě dříve. Vytykala se mu matka Němka, byl špatný v češtině, neboť jeho rodným jazykem byla němčina, česky hovořil barbarsky, byl špatný vědec i špatný učitel. Vše, čeho Masaryk dosáhl, bylo postaveno na běžném kariérismu.⁷⁸⁶

Součástí Benešovy skandalizace bylo otevření četných afér z první republiky. Již den po Benešově odletu zahájil štafetu F. Kahánek, důvěrník Beranův a nám známý spolupracovník Stříbrného. Požadoval rehabilitaci Gajdy, Perglera a Stříbrného. Široká publicita byla dávána hanlivým výročkům již zesnulých osobností na adresu E. Beneše. Často používán byl zejména Kramář, kterému Beneš ležel notně v žaludku. Jiří Stříbrný mohl konečně vydat svoji práci, na které spolu s Kramářem dost dlouho spolupracovali – Kramářův soud nad Benešem.⁷⁸⁷ Ve zjištěné atmosféře republiky byl náklad 1. vydání rozebrán během 12 hodin a Stříbrný opět dokázal, jak dobře umí kalkulovat. V téže době se znovu rozvířila dvanáct let stará aféra Stříbrného vyloučení ze strany československých socialistů. V Nedělním listu uveřejnil A. Hejnic článek Nové cesty – stejné cíle, článek, který měl za úkol Stříbrného rehabilitovat.⁷⁸⁸ Spolu se Stříbrným se ozval i ukřivděný Gajda. Ten zažádal rovněž o přezkoumání rozhodnutí kárného výboru ministerstva národní obrany.⁷⁸⁹

Druhá republika vysoce zhodnotila pojem národa a nacionalismu. Nadřadila je dokonce nad všechny ostatní ideové základy. Český nacionalismus byl však zbaven tradičního protiněmeckého obsahu a projevoval se v různě deformovaných variantách. Část národních demokratů se přihlásila ke slovanství s protiněmeckým obsahem. Mohla přitom navazovat

⁷⁸⁴ *Expres*, 20. 10. 1938.

⁷⁸⁵ Polední list, 14. 10. 1938. Srov. RATAJ, J.: *O autoritativní národní stát*, s. 49–50.

⁷⁸⁶ Nedělní list, 20. 11. 1938. Článek byl nazván Prof. Vlastimil Thomas Masaryk.

⁷⁸⁷ STŘÍBRNÝ, J.: *Kramářův soud*.

⁷⁸⁸ Nedělní list, 1. 1. 1939.

⁷⁸⁹ PAULUS, F.: *Případ*; k ostatním kritikům srov. RATAJ, J.: *O autoritativní národní stát*, s. 54.

na myšlenky nedávno zesnulého Karla Kramáře.⁷⁹⁰ Kramářovy úvahy o československé politice vždycky vycházely z roviny velmocensko-nacionální. Německo jako celek pro něj znamenalo stálou hrozbu, na niž československá politika nesmí zapomínat. Podle něj bylo naivní se domnívat, že „...Němci zapomenou a smíří se s porážkou a zejména že tisíciletý boj s námi budou mít za skončený versailleským mírem.“ Němci podle něj „Všichni jsou prodchnuti útočným a panovačným germánstvím.“⁷⁹¹ Jistotu pro československý stát spatřoval Kramář pouze a jedině v Rusku: „...nebudeme-li mít silné Rusko, budeme se snad držet, ale ... budeme mít věčný strach o svou existenci. Rusko bude však pro nás silné jenom tehdy, když bude svobodné, decentralisované, poněvadž jen to nás uchrání před jeho spolkem s Německem.“⁷⁹² Kramáře pronásledovaly obavy z německo-ruského spojení, ale stejně tak neměl rád současné držitele moci v Rusku.

Nebezpečí, které hrozilo Československu v roce 1938 ze strany Německa, bylo tak velké, že na rozdíl od Kramáře jeho následovníci připouštěli eventualitu, že spojencem může být dokonce i Rusko komunistické. Skupina pravicových důstojníků kolem generála Rudolfa Medka zvažovala dokonce „vstup ČSR do SSSR“.⁷⁹³ Jiří Stříbrný za této situace mohl zhodnotit svoje dřívější zkušenosti a využít svých programových ideí. Ne nadarmo již více než deset let proklamoval slovanství ve svých hnutích. Ve svých příspěvcích se Stříbrný vracel ke Kramářovi a jeho návraty lze shrnout lapidárně: „bez silného nacionálního Ruska nelze ochránit ani naši republiku.“⁷⁹⁴

Za hlavní element českého národního rozkladu v době Mnichova byli považováni Židé. Vedle integrálních katolíků, jejichž antisemitismus (podle nich asemitismus) čerpal z ideových náboženských kořenů, se antisemitskými výpady nejvíce hemžil tisk Stříbrného. Sám Stříbrný byl vybrán, aby spolu s R. Procházkou (Národní listy) a poslancem E. Kundtem reprezentoval Česko-Slovensko v mezinárodním antisemitském čísle berlínského listu „12 Uhr-Blatt“. Příspěvek zveřejnil pod příznačným názvem Naše nová cesta – bez Židů!⁷⁹⁵

Stříbrného tisk byl natolik aktivní, že dokonce i postoje Beranovy vlády k židovské otázce označoval Polední list za neuspokojivé. „Značná část národa si přeje, abychom židovskou otázku řešili s umírněností a v onom příkladném duchu spravedlnosti, kterým jsou nesena příslušná zákonná

⁷⁹⁰ HERMAN, K. – SLÁDEK, Z.: *Slovanská politika Karla Kramáře*. Rozpravy ČSAV. Řada společenských věd. Ročník 75 – sešit 9. Praha 1971, s. 61.

⁷⁹¹ Národní listy, 1. 1. 1920.

⁷⁹² Národní listy, 13. 2. 1920.

⁷⁹³ RATAJ, J.: *Proměny českého nacionalismu v druhé republice*. Historický obzor 5, 1994, č. 2, s. 42.

⁷⁹⁴ STŘÍBRNÝ, J.: *Kramářův soud*, s. 6.

⁷⁹⁵ RATAJ, J.: *Proměny*, s. 43.

opatření sousední říše,“ psal s jistou dávkou cynismu *Expres*.⁷⁹⁶ Častým argumentem antisemitské propagandy byl i údajný bytostný židovský odpor k poctivé fyzické práci. Úvahy ubírající se tímto směrem přirozeně gradovaly v konstrukcích na téma řešení „židovské otázky“ v republice. Podle názoru Poledního listu měli židovští miliardáři pro své soukmenovce zakoupit nějakou odlehlou kolonii a tam se s nimi usadit. Židé by tam ovšem museli nejen obchodovat, ale také pracovat.⁷⁹⁷ Polední list se také radoval, že mezi českými Židy již panuje vystěhovalcká horečka a mnozí z příslušníků židovské inteligence se učí řemeslu v obavě o svůj další osud.⁷⁹⁸

Expres na konci roku 1938 ujišťoval svoje čtenáře, že v Česko-Slovensku již brzy zavládnou norimberské zákony. Přitom své informace čerpal z dobrého německého zdroje, který prý je o „pražských poměrech“ nejlépe informován. V prvních měsících následujícího roku se očekávalo vytvoření soupisu Židů, jejich vyřazení z politiky, státních služeb, školství, tisku, filmu a rozhlasu, z nemocnic a nemocenských pokladen, zatímco ve svobodných povoláních a hospodářském životě měl být uplatněn numerus clausus. Čs. občanství Židů mělo být podle *Expresu* přezkoumáno, případně i zrušeno. Židovský majetek měl být vystaven přísné kontrole, zejména pokud jde o způsob jeho nabytí. Očekávalo se rovněž znovuzavedení ghett, v nichž by bylo židovské obyvatelstvo přísně segregováno od Čechů a židovské děti by byly vychovávány v židovských školách.⁷⁹⁹ V konkrétních případech měl *Stříbrného tisk* „zásluhu“ i o osud jednotlivců. Tak se např. *Expres* pozastavil nad tím Kdo vychovává naše děti? Pod tímto názvem se skrýval sprostý útok na Hugo Siebenscheina, proslulého odborníka na německou lexikografii, který do té doby učil jako lektor na Karlově univerzitě a po vyjítí článku byl nucen ji opustit.⁸⁰⁰

Na sílení antisemitských nálad měly vliv nacionální motivy. Podle řady autorit se Židé vždy raději hlásili k německé národnosti než k národnosti české. Není divu, že tento názor byl tak zakořeněn, když jej tvrdě prosazovali mnozí a mezi nimi právě i Jiří Stříbrný. V jeho pamětech můžeme najít na toto téma celou kapitolu, v níž se hovoří se zaujetím o tom, jak byli Židé nepřizpůsobiví, odmítali smíšená manželství s Čechy, nechtěli srůst s českým prostředím, poněmčovali se místo toho a byli vůči Čechům přímo rasově zaujati.⁸⁰¹ Za takových okolností musíme považovat antisemitské nálady za hluboce zakořeněné v českém prostředí. „Značná část národa si přeje, abychom židovskou otázku řešili s umírně-

⁷⁹⁶ *Expres*, 28. 12. 1938.

⁷⁹⁷ *Nikdo je nechce!* Polední list, 24. 11. 1938.

⁷⁹⁸ *Nedělní list*, 20. 11. 1938.

⁷⁹⁹ *Praha řeší židovskou otázku*. *Expres*, 30. 12. 1938.

⁸⁰⁰ *Expres*, 3. 12. 1938.

⁸⁰¹ HÚ, *Stříbrný, J.: Paměti, Svazek II.*, s. 68–71.

ností a v onom příkladném duchu spravedlnosti, kterým jsou nesena příslušná zákonná opatření sousední říše," cynicky napsal *Expres*.⁸⁰²

Dne 14. 12. 1938 vystoupil v parlamentě bývalý spolupracovník J. Stříbrného F. Schwarz a odhalil jeho a Beranův plán z jara 1938 na pracíkový převrat s využitím henleinovské opozice. V napjaté atmosféře nejruznějších fám a pověstí jeho výroky zapadly a proto nejsme dodnes schopni rozšířovat pozadí celé záležitosti.⁸⁰³ Když se pokusíme jít zpět ke kořeni informace zjistíme, že všechny nitky vycházejí od Schwarze. Zdá se, že je jediným, kdo o spiknutí věděl.

Mezitím se však historický vývoj dostal znovu dále. V předvečer 15. března se Stříbrný zúčastnil jednání předsednictva Strany národní jednoty. Kromě něj byli přítomni i dr. Černý, msgr. Stašek, K. Chalupa, M. Hodža a také R. Gajda. Mimo jiné měl být do čela vlády na místo Berana postaven dr. Černý, ministerstvo národní obrany měl obsadit Gajda a ministerstvo železnic Stříbrný. K proponovaným opatřením však již nemohlo dojít. V ranních hodinách 15. března předsednictvo strany zasedlo znovu. Za účasti dr. Černého, Stříbrného, dr. Lukavského, Chalupy, Hrabíka, msgr. Staška, dr. Klapky a dr. Hodáče se jednalo o změně politických poměrů. Původní večerní návrh na jmenování nové vlády padl. Místo toho bylo vypracováno svolání k národu, v němž se konstatovalo, že obsazení českých zemí bylo provedeno násilím a bez našeho souhlasu. K uveřejnění této proklamace však již také nedošlo.⁸⁰⁴

Po okupaci zbytku Česko-Slovenska a vytvoření protektorátu se Stříbrný zcela stáhl. „Velmi se poukazuje na Stříbrného, který po 15. březnu 1939 mlčí jako zařezaný, ačkoli naň bylo i dost útoků, že dříve měl tolik řeči a nyní se proti prez. Benešovi osobně vůbec nevypravil. Je známo, že býv. šéfredaktorovi ve svém listě Wernerovi (nyní v Českém slově) ani na pozdrav neodpovídal, a když ho potkal, jako by ho neviděl. Spatřuje se v jeho postoji přece jen kus charakteru.“⁸⁰⁵ Takové a podobné zprávy o něm odcházely do Londýna. Ve zprávě z domova z 1. 12. 1939 se dokonce objevuje informace, že Stříbrný „je ochoten kleknout před Benešem a veřejně jej odprosit“.⁸⁰⁶ Jen počátkem roku 1940 ve zprávě o situaci v protektorátě šéfa čs. zpravodajské sluby plukovníka Frant. Moravce najdeme nějakou zmínku o Stříbrného aktivitách. Podle Moravcových informací „Beran, Stříbrný, Klapka, Hodáč, dávají dohromady novou politickou čtyřku.“⁸⁰⁷ To však vypadá na opožděnou zprávu o Straně národní jednoty a podobnou informaci nemáme ověřenu z žádného jiného zdroje.

⁸⁰² *Expres*, 28. 12. 1938.

⁸⁰³ SCHWARZ, F.: *Dr. Beneš o vojně před válkou i za ní*. Londýn 1940, s. 6.

⁸⁰⁴ PASÁK, T.: *Pod ochranou říše*. Praha 1998, s. 25, 28.

⁸⁰⁵ Hlášení dr. V. Kučery z vyslanectví ve Stockholmu do Londýna, 31. 12. 1943. Srov. FEIERABEND, L.: *Politické vzpomínky*. III. Brno 1996, s. 449.

⁸⁰⁶ PASÁK, T.: *Pod ochranou*, s. 193.

⁸⁰⁷ *Acta Occupationis*, s. 68, dokument č. 42.

Když v roce 1939 začal pracovat Národní soud, byl před něj jako prominent předvolán i Jiří Stříbrný. Jeho materiály podávají zejména majetkový přehled a to bylo také cílem. Ukázat, jak se celebrity první republiky obohatily skrze své funkce a hodnosti.⁸⁰⁸ Stříbrný předložil o sobě všechny údaje, ale ani svědectvím nebyl ochoten se na činnosti Národního soudu podílet. V roce 1940 uveřejnil časopis Vlajka v článku „Bude Jiří Stříbrný vyslyšen?“ v reakci na zprávy o činnosti Národního soudu tato slova: „Doporučili jsme Národnímu soudu, aby od bývalého poslance a ministra Jiřího Stříbrného, jenž byl starým režimem tak pronásledován a bit, hleděl získat materiál proti bývalým politickým kapacitám, resp. bývalým vládním politickým stranám.“⁸⁰⁹ Národní soud však nebral toto doporučení vážně a také Stříbrný se nemínil pouštět do takového podniku.

Jiří Stříbrný se postupně stáhl nejen z veřejného života, ale i z vydavatelského podniku Tempo, který přenechal svému synovi. Ještě předtím však nechal z hlavičky listů odstranit nápis „Zakladatel Jiří Stříbrný“. Jeho syn hovoří o tom, že byl „z podniku vykázán a zakázán mu vůbec do redakce přístup“.⁸¹⁰ Snad za jeho působení v redakci Polední list provedl v den Hitlerových narozenin proti němu poměrně vtipný výpad. Ačkoliv se nám již nepodaří dokázat, zda byl v pozadí této schválnosti Stříbrný, míra ironie odpovídá některým jeho předešlým útokům.⁸¹¹ Zatímco na první straně se objevila fotografie a blahopřání k Hitlerovým padesátinám, následovala reklama na povzbuzující prostředek, který dodá sílu a vitalitu těm, kteří je po padesátce ztrácejí.

Za pražského povstání vyšlo 6. května 1945 poslední číslo Poledního listu. Otisklo provolání tzv. vojenského velitelství Alex, jež připravovalo ozbrojené povstání v závěru války a sehrálo významnou roli v pražském povstání. V provolání se hovoří o vstupu spojenců na naše území, o okresních výborech, které se ujímají řízení politické správy jako orgány České národní rady. Dále jsou uvedeny místní národní výbory, které v jednotlivých obcích přebírají moc a podřizují si veškeré občanské, veřejné i státní zaměstnance. Zmíněna je i jejich spolupráce s revolučními výbory na závodech a s občanskými výbory. Dále se v provolání říká: „Ostatní občané plní bezpodmínečně veškerá nařízení národních výborů a jsou poslušni výkonných orgánů národních výborů, tj. četnictva, vojenských oddílů, pomocných jednotek mládeže atd. Dosud platné zákony a nařízení zůstávají prozatím v platnosti. Všechny úřady konají dále svoji povinnost. Veškeré podniky a výroby pracují nerušeně dál. Jen pořádek zaručí nám zdárný vývoj. Kdo ničí majetek, zapaluje nebo plení, dopouští se zločinu. Majetek našich nepřátel je národním majetkem. Ničení hodnot ze msty nebo ziskuchtivosti bude ihned nejpřísněji trestáno, v těžkých pří-

⁸⁰⁸ Materiály Stříbrného jsou v AKPR, Národní soud, NS 220/39, Jiří Stříbrný.

⁸⁰⁹ Vlajka, č. 197, 30. 8. 1940.

⁸¹⁰ AKPR, T 43/45, Informace o tiskárně Tempo, 475/27.

⁸¹¹ Polední list, 20. 4. 1939.

padech i smrtí. Každému bude dána možnost přispět k očistě národa a nikdo neujde zaslouženému trestu.⁸¹² V závěru textu je výzva ke svornosti a provolání slávy spojeneckým armádám a ČSR. Podepsáni jsou jako předseda Národního výboru v Praze gen. Frant. Slunečko, který stál v čele vojenského velitelství Alex a nakladatel Karel Neubert jako jeho místopředseda.⁸¹³ Poté byla činnost tiskařského podniku Tempo zastavena.

Jiří Stříbrný zdaleka nebyl mezi prvními zatčenými, o jejichž vině měl rozhodnout Národní soud, který byl vytvořen na základě dekretu prezidenta republiky č. 17/1945 Sb. ze dne 19. června 1945. S ním související velký retribuční dekret (č. 16/1945 Sb.) v dikci Košického vládního programu přímo jmenoval osoby, které mají být souzeny jako zrádci. Byli to „státní prezident tzv. protektorátu, členové protektorátních vlád, členové ústředního vedení Vlajky, členové Kuratoria pro výchovu mládeže, členové výboru a činovníci České ligy proti bolševismu, vedoucí činovníci Národní odborové ústředny zaměstnanců a Svazu zemědělství a lesnictví, novináři, kteří v denním tisku propagačně sloužili vládě vetřelců, nebo vůbec osoby, které byly vedoucím postavením v životě politickém, vysokým úřadem, vysokou funkcí velitelskou nebo význačným místem v životě hospodářském vázány být svým spoluobčanům vlasteneckým vzorem.“⁸¹⁴ Žádnou z uvedených funkcí J. Stříbrný za protektorátu nezastával, dokonce nebyl činný ani jako novinář. Proto se o něj orgány Národní bezpečnosti nezajímaly a dokonce se nenašel nikdo, kdo by na něj nějak soud nebo policii upozornil. „V době udavačské psychosy, která se pochopitelně zmocnila lidu a zavinila udání mnoha nevinných, Stříbrného nikdo neudal.“ Zdůrazňuje to jeho žena v pozdější žádosti o revizi trestu, adresované Kanceláři prezidenta republiky.⁸¹⁵

Sám Stříbrný napsal již 23. května 1945 osobní dopis prezidentu E. Benešovi. Později doplnil podrobnější zprávu a jeho syn připojil informace o tiskárně Tempo, jejímž byl za války ředitelem. Oba se snažili doložit, že činnost jejich podniku byla v souladu s principy národní cti. „Po celých 6 let války řídil jsem se jedinou myšlenkou: abych jako jeden z posledních, kteří před 27 lety stáli v čele 28. října, zvedal lidem doma často pokleslé hlavy a celým svým důstojným chováním ani v tom nejmenším nezpronevěřil se myšlence naší svobody a národní hrdosti a cti.“⁸¹⁶

Jiří Stříbrný byl zatčen až 4. dubna 1946.⁸¹⁷ K zatčení došlo v bytě u jeho syna v Praze, sám Stříbrný se většinou zdržoval ve své vile v Kára-

⁸¹² Nedělní list, 6. 5. 1945.

⁸¹³ DOLEJŠÍ, V.: *Noviny*, s. 161.

⁸¹⁴ Cit. podle § 2 dekretu prezidenta republiky č. 16/1945 Sb. ze dne 19. června 1945.

⁸¹⁵ AKPR, sign. T 475/27, Jiří Stříbrný, T 43/45.

⁸¹⁶ AKPR, sign. T 475/27, Jiří Stříbrný, T 43/45.

⁸¹⁷ AKPR, sign. T 475/27, Jiří Stříbrný, T 43/45. Sám Jiří Stříbrný ve svých pamětech uvádí jako den svého zatčení 3. dubna 1946. Viz HŮ, Stříbrný, J.: *Paměti*, Svazek I, strojopis, s. 70.

ném. Hned odpoledne byl zatčený odvezen do pankrácké věznice, kde pak prožil celou svou devítiměsíční vazbu. Spoluvězni mu naznačovali, že jde jen o přechodné zajištění na dobu květnových voleb. Podobně optimisticky byla naladěna i rodina a do jisté míry i jeho obhájce, jinak zkušný dr. Kamil Resler.⁸¹⁸ Utrvzoval je v tom i fakt, že Stříbrný nebyl dlouhé měsíce vůbec vyslýchán a nebylo mu sděleno, z čeho je obžalován. Obhájce i jeho mandant dostali obžalobu až těsně v předvečer procesu a její obsah je utvrdil v přesvědčení, že prokuratura měla velmi těžkou práci, aby objevila alespoň něco, co by bylo možno žalovat. Obžaloba se soustřeďovala zejména na články v Poledním listu z let 1938 a první poloviny roku 1939, ať již byly podepsány J. Stříbrným nebo ne.

Proces byl zahájen 3. ledna 1947 v 9 hodin dopoledne v budově trestního soudu na Karlově náměstí v Praze a obžalovaný sem byl denně přivážen z Pankráce. Předsedou soudu byl vrchní soudní rada dr. Kaplan, žalobcem dr. Richter (jinak advokát ze Žižkova), obhájcem J. Stříbrného dr. Kamil Resler. Novináři odhadovali délku trvání procesu na 14 dní.⁸¹⁹ Stříbrný byl pobouřen zejména sestavou přísedících, mezi kterými zasedl redaktor Rudého práva, dcera Zdeňka Nejedlého – dr. Zdeňka Nedvědová-Nejedlá a bývalý redaktor Prager Tagblattu Franz Sachs. Z více než stovky svědků obhajoby byli připuštěni jenom dva.⁸²⁰

Hlavní body rozsáhlé obžaloby se soustřeďovaly na následující obvinění: – v době zvýšeného ohrožení republiky podporoval nacistické hnutí; – propagoval a podporoval nacistické hnutí, aby zvrátil mravní, národní a státní vědomí československého lidu, zvláště mládeže; – provinil se

⁸¹⁸ Jiří Stříbrný svému obhájci v pamětech důsledně říká Karel Resler. Šlo však o významného českého právníka, vydavatele a bibliofila, kulturního činitele a účastníka protinacistického odboje, JUDr. Kamila Reslera, jehož jméno bylo skutečným pojmem nejen v české advokacii, ale i v kulturní oblasti. Resler se narodil 23. 12. 1893 v Pardubicích a vystudoval v Praze. Již za gymnaziálních studií měl blízko k umělcům kolem S. K. Neumanna, byl rodinným přítelem starosty Sokola J. Scheinera a přátelil se s malířem a grafikem V. Brunnerem. Jeho advokátní kancelář Na Zderaze byla přímo uměleckým salónekem a on sám publikoval nejen právnické studie, ale i životopisné monografie a bibliografické příručky. Jako sběratel bibliofil vydával krásně vybavené knihy svých přátel. Za okupace se zapojil do odboje, finančně pomáhal rodinám zatčených a spolupracoval s Přípravným národním revolučním výborem. Po osvobození působil jako obhájce ve věcech trestních před Národním soudem a Mimořádným lidovým soudem a jako advokát ex officio hájil i K. H. Franka. V dalších retribučních procesech byl mimo jiné obhájcem ministrů Richarda Bienerta a Jiřího Havelky. Protože vystupoval jako nestranný zastánce práva, dostal se do konfliktu s komunisty ještě před únorem 1948. Zažaloval totiž dva redaktory Rudého práva – Vojtěcha Dolejšího a Oldřicha Švestku. Po únoru byla jeho kancelář zavřena a on sám unikl procesu jen o vlas. Jako invalida se stal zaměstnancem Národního muzea, pro které provedl skvělé soupisy knihoven, např. na Křivokláte. Kamil Resler zemřel v červnu 1961 v Praze. Srov. *Kdo byl kdo v našich dějinách ve 20. století*. Ed. M. Churaň a kol. Praha 1994, s. 454.

⁸¹⁹ Svobodné slovo, 4. 1. 1947.

⁸²⁰ HŮ, Stříbrný, J.: Paměti, Svazek I, s. 71.

zločinem udavačství, neboť z jeho popudu Vojtěch Rozner napadl Václava Johanise, který pak spáchal sebevraždu. To však byla jediná obvinění, navíc nejasná a nepodložená, která měla vztah k období okupace. Většina dalších provinění uvedených v žalobě se vztahovala k době první republiky. „Plných 50 stran má obžaloba proti němu. Polovinu tohoto obsahu zabírá činnost obžalovaného před účinností retribučního dekretu. Lze ji chápat jako upřílišněnou ilustraci jeho politického smýšlení, které bylo odjakživa dojista reakčně protidemokratické, dokonce fašistické i s těmi ‚šedými košilemi‘, které Stříbrný zakládal po vzoru košil fašistických a nacistických. Jen málo místa je však věnováno skutečně zločinné činnosti obžalovaného v dobách zvýšeného ohrožení republiky. A v tomto bodě se žaloba omezuje jen na poukaz, že nutil psát jiné...“⁸²¹ Tisk spočítal, že z celé této rozsáhlé obžaloby je jen 13 stran věnováno inkriminovanému období okupace. I když Svobodné slovo bylo nakonec nuceno uveřejnit opravu, jádra jeho připomínky se to nedotklo. V opravě je více rozvedena publicistická činnost Vojtěcha Roznera, za kterou byl Stříbrný činěn odpovědným a připojeno i to, že se obklopil fašistickými redaktory, jako byli Werner, Kahánek nebo Krychtlák.⁸²²

V obžalovacím spisu, proti kterému měl výhrady obžalovaný, jeho obhájce i tisk, nalezneme řadu výroků, které význam tohoto závažného dokumentu snižují ještě i dnes. Ve zdůvodnění rozsudku byly totiž užity i některé „speciální“ argumenty: „Jest mužem 28. října, kteréžto okolnosti v pozdějších letech horlivě a demagogicky využívá.“ /s. 5/ „Opojen mocí nastupuje obviněný cestu směřující k rozvrácení státního uvědomění lidu a k rozrušení demokratických základů státu, tím ke zničení státu samého. Touto cestou je fašismus.“ A o něco dále: „Zášť jeho zraněné tížádsti, naprostý nedostatek ukázněnosti a politického charakteru obrací se proti straně, jíž děkuje za svoji výjimečnou kariéru, a proti všem, které pokládá za své odpůrce. Jest to především president republiky a ministr zahraničí.“ /s. 6/ „Jiří Stříbrný zahajuje svůj bezohledný a nezodpovědný boj proti Hradu. V podstatě jest to boj proti demokratickým základům našeho státu.“ /s. 7/

Dopis zasláný 18. 1. 1932 z Lipska tamními fašisty Hessovi, v němž je navrženo navázat kontakt se Stříbrným a poskytnout mu peníze, je podle obžaloby „drtivým důkazem jak Hitlerova strana správně oceňovala nejen charakter obviněného, ale především jeho politické záměry, shodné s programem nacistů a směřující k rozbití demokratické soustavy státní a nakonec státu samého.“ /s. 8/ Dále je žaloba zaměřena na činnost Národní ligy. V této části je Stříbrný obviněn i z rozvratných plánů v rámci Národního sjednocení a z podpory některých extrémistů – Tuskányho, redaktorů Kuta a Wenera. „V květnu 1938 měli Ligisté volební heslo: ‚Kdo je proti krivým nosům, volí kandidátku číslo osm.‘ O bezzásadovosti ob-

⁸²¹ Svobodné slovo, 4. 1. 1947.

⁸²² Svobodné slovo, 8. 1. 1947.

viněného svědčí, že obviněný se přitom soukromě stýká se Židy, a hraje s nimi karty, což jest důvodem veřejných útoků na obviněného.“ /s. 13/ „Vylíčenou politickou činností, spadající do doby před zvýšeným ohrožením republiky ve smyslu retribučního dekretu, pracuje obviněný soustavně a záměrně k propagaci fašismu a nacismu, ku zničení demokraticko republikánské formy státu, k rozvrácení státního a národního uvědomění lidu, k rozbití mezinárodních záruk bezpečnosti a samostatnosti státu, a tím ku jeho zničení v zájmu a k prospěchu jeho úhlavního nepřítele.“ /s. 14/

Následují obvinění vycházející ze Stříbrného tisku. Argumentem je tu paradoxně i obvinění ing. Schwarze z germanofilního psaní Poledního listu, které prý bylo spolu se Stříbrného kandidaturou příčinou porážky Národní ligy v obecních volbách v květnu 1938. Před soudem byla řešena i otázka platových podmínek zaměstnanců tiskařského podniku Tempo. „Obžalovaný nemohl jako zkušený politik a současník osvobozovacího boje z prvé světové války a eminentní úlohy Masarykovy a Benešovy v tomto boji ani na chvíli pochybovat o tom, že odjezd Dra Beneše a jeho okolí do zahraničí znamená zahájení tohoto nového osvobozovacího boje, a že v jeho rukou leží osud naší příští svobody. Jeho útoky proti němu jsou tudíž vědomým bojem proti našemu osvobození a schvalování okupace.“ /s. 27/ Přitom: „Nesmí nás mýlit vlastenecký postoj obviněného k naší květnové mobilisaci.“ /s. 28/ Přitěžující je i fakt, že Stříbrný byl 15. března 1939 ve vlaku do Berlína.

„Svou novinářskou činnost provozuje obviněný až do srpna 1939. V té době obviněný, jenž nesporně vyniká chytrostí, dospívá k přesvědčení, že dojde k válce, v níž Německo prohraje. Proto přestává psát, nastrkuje za sebe své redaktory, kterým přikazuje aktivismus a sám se zahaluje do mlčení, aby mohl po válce, domněle nekompromitován, dělat ‚velké noviny‘ a pokračovat tak ve své rozvratné činnosti.“ /s. 29/ Ještě na jaře 1945 napsal Stříbrný brožuru s názvem Okolo Mnichova, která však nebyla tiskem vydána. I ta je prý součástí Stříbrného vychytralého alibismu.⁸²³ Neříká divu, že obhájce Resler při tak děravé obžalobě doufal v dobrý konec procesu.

Hoďně se očekávalo od svědectví ing. Františka Schwarze.⁸²⁴ Ten byl dávným spolupracovníkem Jiřího Stříbrného jak ve straně národně socialistické

⁸²³ AKPR, karton T 475/27, část V., obžalovací spis Jiřího Stříbrného.

⁸²⁴ Srov. JOHN, M.: *Československismus a ČSR 1914–1938*. Beroun 1994, s. 320. Ing. Schwarz nakonec sám odsouzen nebyl, pro nedostatek důkazů byl zproštěn viny, ale osvobozujícího rozsudku se nedočkal. Ještě před jeho vynesením zemřel v pankrácké věznici. Údaje částečně potvrzuje i *Československý biografický slovník*. Praha 1992, s. 627–628, který jako datum úmrtí uvádí 20. 2. 1947. Naopak Gregorovič tvrdí, že „zemřel v úplném zapomenutí, ale pod neustálým dozorem Státní bezpečnosti v šedesátých letech...“ Viz GREGORVIČ, M.: *Kapitoly o českém fašismu*. Praha 1995, s. 103. Materiály Národního soudu však neumožňují zpřesnit údaj o úmrtí, jinak viz SÚA Praha, AMS, ALS – TNS 18/46.

tické, tak později i v Národní lize. Jako odpůrce kapitulace odešel v roce 1939 do emigrace do Polska, kde byl v úzkých kontaktech s Osuským, Hodžou a politickým dobrodruhem, generálem Lvem Prchalou. V roce 1940 byl po evakuaci do Anglie zatčen tamní policií, uvězněn a posléze internován. Po válce byl předán československým orgánům a měl být rovněž postaven před soud. To zřejmě ovlivnilo výrazně i jeho vystupování v soudní při Jiřího Stříbrného. Hájil totiž především sebe a své vlastní počínání.⁸²⁵

Následujícího dne vnesl překvapení do jednání svědek obhajoby, špkt. Vlastimil Jirásek. Ten dosvědčil pod přísahou, že Jiří Stříbrný na zahradě u svého syna v Káraném ukrýval 3–4 zakopané pušky a 2 revolvery. Jeho svědectví však na celkovém průběhu procesu nic nezměnilo, stejně jako svědectví Ausobského, redaktora a později i šéfredaktora Večerního listu. Ten prohlásil, že se několikrát setkal s Rudolfem Smetánkou, bývalým ligistou a v Londýně členem Státní rady. Smetánka mu reprodukoval výpověď J. Stránského, podle níž se prezident Beneš v Londýně vyjádřil, že se „Stříbrný choval za okupace naprosto korektně“.⁸²⁶

Ještě naposledy se Jiří Stříbrný v závěrečné řeči hájí: „Byl jsem vždy českým nacionalistou, ale nikdy jsem nepřekročil mez, která dělí nacionalismus od fašismu. Nikdo nemůže prokázat, že bych kterýmkoliv projevem, článkem nebo činem obhajoval německou vládu na území Československa. Přes svůj opoziční postoj, měl jsem vždy kladný poměr k čs. armádě. Celý život jsem se choval se stanoviska národního naprosto korektně a za okupace alespoň důstojně. Odepřel jsem vstoupit do Ligy proti bolševismu, Svazu pro spolupráci s Němci a odpíral jsem projevy a články pro Němce a proti emigraci. Na životě nemám zájmu. Nechci žít s Kainovým znamením zrádce, ale mám vědomí, že po celou válku jsem se choval důstojně a z českých politiků, žijících na tomto území, nejsta-
tečněji!“⁸²⁷

Všeobecně se hovořilo o nejvyšším trestu. Ortel se očekával v sobotu 18. ledna 1947 v 11,00 hodin. Pro velký nával zájemců byly uzavřeny chodby a musely být vydány vstupenky. Z 1 800 zájemců bylo uspokojeno jen 500. Rozsudek byl nakonec vynesen až v 11,45 hodin. Stříbrný byl odsouzen na doživotí. Ve zdůvodnění rozsudku se psalo, že „byl uznán vinným, že za zvýšeného ohrožení republiky jako novinář a vůdce politické strany sloužil vládě vetřelců a hlásal a podporoval fašistické a nacistické hnutí tiskem, schvaloval a obhajoval nepřátelskou vládu na území republiky, aby rozvrátil národní a státní vědomí československého národa a zejména čs. mládeže. To vše se událo za okolností zvláště přitěžujících, čímž se dopustil zločinu proti státu.“⁸²⁸ Po rozsudku upadla manželka

825 ALSNS, karton 561, Jiří Stříbrný, II-158, část V.

826 AKPR, sign. T 475/27, Jiří Stříbrný, část V., T 140/47.

827 Nové slovo, 19. 1. 1947.

828 AKPR, sign. T 475/27, část V., obžalovací spis Jiřího Stříbrného.

obžalovaného do mdlob. Syn vyskočil a obvinil soud: „Vrahové!“ a obrátil se k otci: „Táto, my Ti zůstaneme věrní, my v Tebe věříme. Ať žije Československá republika, ale spravedlivá!“ Syn byl zatčen a zažalován. Před samosoudce dr. Solnaře usedl dne 11. 9. 1947.⁸²⁹

Hned po vynesení rozsudku nad Stříbrným se o vlastnické poměry v tiskárně Tempo začala zajímat Československá obec legionářská a záznam ze 14. 5. zachycuje důraznou prosbu, se kterou se tato organizace obrátila na prezidenta Beneše.⁸³⁰ Legionáři měli oprávněný zájem na dořešení majetkových vztahů, neboť po zastavení Poledního listu v době pražského povstání 1945 tiskárnu převzali. Obnovili tu vydávání Národního osvobození, bývalého listu legionářů a tiskárenský a nakladatelský podnik přejmenovali na Pokrok. Šli dokońce tak daleko, že J. Stříbrnému vyplatili zpětně celé služné za dva roky od roku 1943, kdy odešel na bezplatnou dovolenou, jen aby předešli případným finančním nárokům z jeho strany. S jistým pohoršením konstatují na počátku roku 1947 legionáři, že v obchodním rejstříku jsou doposud zapsáni jako majitelé podniku bratr Jiřího Stříbrného František s chotí Leopoldinou a manželka odsouzeného Hana. Jako jediní prokuristé firmy pak figurují, kromě Václava Bartoška, otec a syn Jiří Stříbrní. Tempo je dosud akciovou společností mající 2 000 akcií po Kčs 1 000 majiteli svědčících. Tyto akcie jsou v držení rodiny Stříbrného.⁸³¹

Rozsudek byl kritizován i celou řadou Stříbrného odpůrců. „Stříbrný jistě nebyl chvályhodnou politickou osobou a v domácím politickém životě nehrál úctyhodnou roli. Byl znám jako Benešův odpůrce, který si nikdy ke svým útokům nebral rukavičky. Veřejnost – i ti, kteří ho nenáviděli – neviděla však v něm zrádce republiky a pomahače okupantů a silně kritizovala, když byl odsouzen k doživotí.“⁸³² Řada znalých a zasvěcených cítila v pozadí ruku prezidenta Beneše, který se s definitivní platností vypořádal se svými odpůrci z dob první republiky. „Svoje pravicové protivníky z posledních předválečných let dal Beneš rozdupat s krutostí, jež byla směsí nespravedlnosti, neprozíravosti a nedemokratičnosti. Jiří Stříbrný, Rudolf Beran, Radola Gajda byli ovšem banální politikové drobného formátu, ale do doživotního žaláře nepatřili, zde bylo stíháno staré štvavé antibenešovství, nota bene v případě Stříbrného kající, nikoliv domnělá

⁸²⁹ Svobodné slovo, 12. 9. 1947.

⁸³⁰ AKPR, karton 1662, T-475/27, sign. T-1388/47.

⁸³¹ Krajský soud obchodní v Praze, obchodní rejstřík, Svazek XVIII, č. listu 380. V průběhu následujících let se však majetko-právní vztahy nepodařilo dořešit a čáru za vším udělal únor. „V Praze přestalo vycházet Národní osvobození, které bylo před válkou legionářským deníkem a v nových podmínkách nemělo vlastně již existenční oprávnění. (Legionářské otázky byly již přežitkem minulosti.)“ DOLEJŠÍ, V.: *Noviny*, s. 447 a 502.

⁸³² FEIERABEND, L. K.: *Politické vzpomínky*, s. 345.

národní zrada.⁸³³ Zatímco první výrok pronesený L. Feierabendem, bývalým agráříkem a ministrem druhé republiky, protektorátu i emigrační vlády, je poměrně decentní, ve druhém si V. Černý nebere servitky. Zajímalo jej „proč šli do doživotního žaláře ministerský předseda druhé republiky Beran a jeden z ‚mužů 28. října 1918‘ Jiří Stříbrný, někdejší předák národně socialistické strany a předvčerejší spoluzakladatel naší politické pravice NNN, kterým z národních příčin nebylo lze vytýkat nic, Stříbrný se po celou válku přímo stěhl styků s Němci, ačkoliv mu činili nabídky?“ A nalezl i odpověď. – „Měli však minulost úhlavních protivníků Benešových a jejich osud se podobal mstě, kterou uložila nelítostná osobní nenávisť.“⁸³⁴ Černý asi nebyl daleko od pravdy, ačkoliv v té době neznal ještě Benešův výrok z listopadu 1940, který zaznamenal kancléř J. Smutný. Beneš tehdy hodnotil muže 28. října a konstatoval: „Já si z domácího odboje vážil jedině Rašína. To byl skutečně jediný revolucionář, zbojník, ten věděl, co chce. Kramář byl primadona a zbabělec, prosil císaře za milost. Švehla byl podvodník, Stříbrný všivák.“⁸³⁵

Kancelář prezidenta republiky na sklonku roku 1947 zaregistrovala zprávu, kterou publikovalo i Rudé právo. Podle ní krajský soud trestní v Praze doporučil, aby bylo vyhověno žádosti o milost, kterou si odsouzený podal. Soud prý doporučil snížení a dokonce prý i zrušení trestu a odůvodnil své rozhodnutí nezávadným chováním odsouzeného během okupace.⁸³⁶ V archivu kanceláře prezidenta republiky se naproti tomu zachoval dopis přisedících Národního soudu, kteří reagovali na tyto zprávy a žádali prezidenta, aby „v tomto případě nepoužil svého ústavního práva k udělení milosti“.⁸³⁷ Prezident Beneš dopis četl a dokonce připojil k pěti podpisům přisedících poznámku, že jejich funkce zanikla dnem 4. 5. 1947, když zákon č. 245/47 Sb. ukončil platnost retribučních dekretů a činnost Národního soudu. Dále se však v celé věci neangažoval. Milost prezidenta republiky udělena nebyla.

Znovu si podal Stříbrný žádost o milost po 14. 6. 1948, kdy byl novým prezidentem republiky zvolen Klement Gottwald. Formálně to však žádost o milost nebyla, neboť Stříbrný ji zahajuje slovy: „Uznávaje snahu p. presidenta zmírniti a usměrniti osud tisíců odsouzených dle retribučního dekretu, bohužel nemohu bráti na této šlechetnosti podíl, protože žádost o milost, třeba že nepřimo, předpokládá vědomí viny žadatele,

⁸³³ ČERNÝ, V.: *Paměti III (1945 – 1972)*. Brno 1992, s. 180.

⁸³⁴ Tamtéž, s. 54–55. Vilém Hejl inspirovan prof. Černým zařadil casu Stříbrný dokonce do své práce o kriminálním pozadí politických procesů v ČSR. HEJL, V.: *Zpráva o organizovaném násill*. Praha 1990, s. 23.

⁸³⁵ *Acta Occupationis*, s. 145, dokument 117, Benešova charakteristika z 20. 11. 1940.

⁸³⁶ AKPR, sign. T 475/27, část V., T 3483/47.

⁸³⁷ Dopis byl odeslán 16. 12. 1947 a dr. E. Beneš jej četl 29. 12., jak dokazuje jeho para. AKPR, sign. T 475/27, Jiří Stříbrný, T 43/45, č. j. T 3483/47.

třeba jen částečně. A toho u mne není.⁸³⁸ Argumentace Stříbrného je tradiční, zaujmou zejména slova: „Mou zásluhou byl to Pol.[ední] list, který 4 léta před válkou jediný z pražských deníků poslal šéfred.[aktora] do sovětského Ruska, odkud přinesl asi 20 reportáží v objektivních člancích. Vznikly mně z toho nepříjemnosti... Předvídal jsem válku a v článku v Pol. listě uveřejněném i při přelíčení čteném, předvídal jsem, že válku rozhodnou ruští dělníci.“⁸³⁹ V odvolání zdůrazňuje Stříbrný ještě jeden fakt, totiž že jeho proces byl po formální stránce zmatečný, neboť poradě Národního soudu byl přítomen i náhradník (výše zmíněný redaktor Sachs), a to proti jasnému znění zákona, který připouští přítomnost náhradníka jen v případě nepřítomnosti některého ze 6 řádných členů soudu.

Ani poměrně poctivě vylíčení všech okolností vlastního životopisu, ani nadbíhání komunistické vládnoucí garnituře spojené s vyzdihováním SSSR a naopak výpady proti Benešovi, ani upozornění na řadu formálních nedostatků procesu Stříbrnému nepomohlo. Retribuční soudnictví si rozhodně nedělalo starosti s řádným formálním průběhem a komunistická vláda nemínila nechat na svobodě jednoho z mužů 28. října, živou připomínku meziválečné demokracie, muže, kterého navíc neodsoudili oni sami. Držet ve vězení jednoho z nejznámějších předmnichovských politiků a k tomu odsouzeného za propagaci fašismu, spolupráci s okupanty a vlastizrady, to byl trumf, který nebylo hodno pouštět z ruky.

Jiří Stříbrný se ve vězení zabýval i sepsáním svých pamětí. Vznikly patrně v roce 1949, alespoň je toto datum uvedeno na titulní straně II. části.⁸⁴⁰ Dostupný materiál zahrnuje dvě samostatné části, první přibližně devadesátistránkovou, druhou o 131 straně. Strany jsou číslovány a jednotlivé kapitoly navazují na stejné stránce, je tedy možno říci, že celek je úplný.⁸⁴¹ Autor prozrazuje schopného žurnalistu – stylisticky je text velmi dobrý a dokládá, že Jiří Stříbrný měl i ve vyšším věku velmi dobrou paměť. Ačkoliv je nepravděpodobné, že by měl možnost přístupu k pramenům a literatuře a podmínky ke kvalitní spisovatelské práci, cituje poměrně přesně a v opakovaném popisu stejných událostí používá stejných slov a spojení. Po formální stránce lze autora ocenit.

Slabší je sám obsah pamětí. Stříbrný se svým životem zabýval dost podrobně, ale jeho vzpomínky mají mnoho nedostatků. Především se velmi pečlivě vyhýbají nejen nejsoukromějšímu životu – o sňatku jen jedna holá věta, o bratrovi ani zmínka a stejně tak o synovi – ale také všem aférám, které byly se Stříbrného životem tak nerozlučně spjaty. Postrá-

⁸³⁸ HÚ, Stříbrný, J.: Paměti, Svazek II, s. 123.

⁸³⁹ Tamtéž, s. 124.

⁸⁴⁰ Jistě však po roce 1948, neboť v textu uvádí autor své nacionále: „Jiří Ferd. Stříbrný [sic!], 68 roků stár, dřívějším povoláním žurnalista...“ HÚ, Stříbrný, J.: Paměti, Svazek II, s. 125.

⁸⁴¹ Na tento fakt upozorňuji jen proto, že Jan Hrubý tvrdí, že měl v rukou 600 stran Stříbrného pamětí. Srov: HRUBÝ, J.: Aféry, s. 39.

dáme tedy všechna obvinění z úplatků a zneužití úřední pravomoci, všechny informace o kontaktech s podezřelými a pochybnými spolupracovníky. Stříbrný se s velkou oblibou vrací ke vzniku republiky; „mužem 28. října“ se ostatně stal zejména z vlastního rozhodnutí, neboť, jak se zdá, tento termín vymyslel. Uvádí spory s Masarykem i s Benešem k tomuto tématu, ale jen se ospravedlňuje, vyhýbá se silnějším výrazům, které si dříve tak oblíbil. Více nostalgicky vzpomíná – na krásné časy svých politických i žurnalistických začátků, na konec monarchie, ale i na své působení ve vídeňském parlamentu. Drobnějších kreseb z běžného politického života je dokonce více k období 1911–1914, než k létům 1918–1938. Stříbrný nepřechází ani své vyloučení ze strany národně socialistické, ani svůj politický proces v roce 1947, ale nevěnuje jim mnoho pozornosti a zejména nepřináší nic nového. Vlastnímu vyličení událostí se vyhýbá: „Poměrně málo místa věnoval jsem vyličení celého procesu. Úmyslně...“⁸⁴² Ve svém vzpomínání třepe od jedné věci ke druhé, zaplétá se občas i do obecných úvah o cíli života, smyslu dějin, významu osobnosti v dějinách, osobní vzpomínky prokládá exkurzy do světové diplomacie a politiky. Z textu je zřejmé, že pochopil, komu jsou jeho vzpomínky určeny. Výpady proti Masarykovi a Benešovi nejsou tradičně v duchu Poledního listu, ale spíše v intencích Rudého práva a některých prací Václava Krále.⁸⁴³ Stříbrného ve vězení charakterizuje přesně závěr jeho neuspodádaných memoárů. „Dny dravého a bezohledného kapitalistického řádu už jsou sečteny. Tak jako nedají se spoutati živelní síly – velká voda, burácející smršť, vichřice a pohřbí každého, kdo se jim postaví do cesty, tak už nikomu nepodaří se zastavit postup socialismu.“⁸⁴⁴ Je těžké rozhodnout, zda jde o rezignaci starého muže, nebo naopak o jasnozřivost protřelého politika. Je to odevzdanost nebo varování? V každém případě Stříbrný zůstal svůj, neboť v závěru připojil ještě tři strany doslovu k 28. říjnu v Praze.

Jiří Stříbrný zemřel 21. ledna 1955, tedy týden po svých 75. narozeninách, ve věznicí ve Valdicích (okr. Jičín).

⁸⁴² HÚ, Stříbrný, J.: Paměti, Svazek I, s. 72.

⁸⁴³ Např. KRÁL, V.: *O Masarykově a Benešově kontrarevoluční protisovětské politice*. Praha 1953.

⁸⁴⁴ HÚ, Stříbrný, J.: Paměti, Svazek II, s. 128.